

2009

číslo	Dátum	Názov - Lokalita	Popis
1	28.3.2009	Pohronský Inovec	Trasa A: Malá Lehota - (Kamenné more) - Bujakov vrch - Veľký Inovec - Drozdovo - Starohutský vodopád - Stará Huta Dĺžka: 17,5 km Čas: 5:05 hod Trasa B: Náučný chodník Malá Lehota - Starohutský vodopád, Dĺžka: 10 km Čas: 3:00 hod. Zaujímavosti: Kamenné more v Malej Lehote, Starohutský vodopád
2	18.4.2009	Veľká Javorina - Biele Karpaty	Trasa A: Stará Myjava - Čupec - Veľká Javorina - Holubyho chata. Dĺžka: 12,5 km Čas: 3:30 hod. Cestou domov: Višňové - Čachtický hrad - Čachtice. Dĺžka: 4 km Čas: 1:00 hod. Zaujímavosti: Pomník na mieste poslednej bitky Slovenského povstania z roku 1848.
3	9.5.2009	Javorníky	Trasa A: Medvedie - Buntova dolina - Veľký Javorník - Malý Javorník - Portáš - Kohútka - Čertov. Dĺžka: 21 km Čas: 6:30 hod. Trasa B: Čertov - Papajské sedlo - Kohútka - Čertov. Dĺžka: 10 km Čas: 3:30 hod. Zaujímavosti: Hrebeň Javorníkov
4	30.5.2009	Ďumbier - Nízke Tatry	Trasa A: Mýto pod Ďumbierom - Mlynná dolina - Chata M.R.Š. - Ďumbier - Rázec. na Krúpske sedlo - Trangoška. Dĺžka: 18,5 km Čas: 7:35 hod. Trasa B: voľný výber z Trangošky Zaujímavosti: najvyšší vrch Nízkych Tarier
5	20.6.2009	Ostredok – Veľká Fatra	Trasa A: Vyšná revúca - Chyžky - Ostredok - Križna - Majerova skala - Staré hory. Dĺžka: 18,5 km Čas: 7:15 hod. Zaujímavosti: Ostredok - najvyšší vrch Veľkej Fatry
6	10. 12.7.2009	Slovenský raj	Ubytovanie: Čingov 10.07. - Trasa A - Stolické vrchy: Sedlo Javorinka - Chata Janka - Stolica - sedlo Kilhov - Vyšná Slaná. Dĺžka: 18,5 km Čas: 5:26 hod. Zaujímavosti, Stolica, koniec Rudnej magistrály (začína v Zl. Moravciach) 11.07. - Slovenský raj 12.07. - Slovenský raj
7	1.8.2009	Rokoš – Strážovské vrchy	Trasa A: Rudnianska Lehota - Čierny vrch - Rokoš - Nitrianske Rudno. Dĺžka: 18 km Čas: 7:00 hod.
8	29.8.- 1.9.2009	Vysoké Tatry	Ubytovanie: Ždiar túry na poľskej strane
9	19.9.2009	Kľak - Veľká Fatra	Akcia bola pre nezáujem zrušená
10	17.10.2009	Štiavnické vrchy	Trasa A: Kopanice - sedlo Pleso - Tanád - Paradajs - Červená studňa - náučný chodník Staré mesto - Banská Štiavnica Dĺžka: 12 km Čas: 5:00

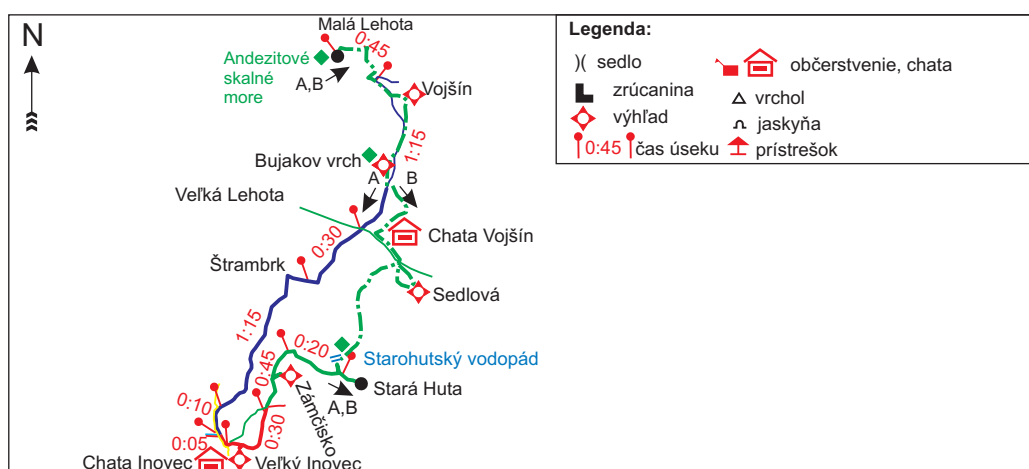
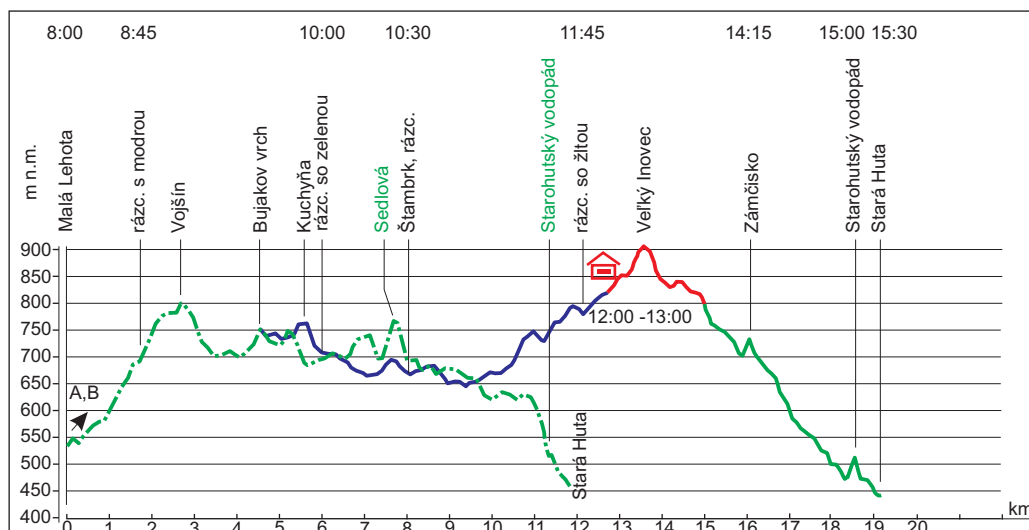
Akcia: Inovec
Lokalita: Pohronský Inovec

Parametre trasy:

- A** Prevýšenie: 750m
Dĺžka trasy: 19,3 km
Čas bez prestávok: 5:35 hod.
- B** Prevýšenie: 450 m
Dĺžka trasy: 12 km
Čas bez prestávok: 3 - 4 hod.

Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 137, Tribeč-Pohronský Inovec

Dátum: 28.03.2009

Trasa A: Malá Lehota - Vojšín - Bujakov vrch - chata pod Inovcom - Veľký Inovec - Starohutský vodopád - Stará Huta

Trasa B: Náučný chodník Vojšín: Malá Lehota - Vojšín - Bujakov vrch - Sedlová - Starohutský vodopád - Stará huta

Pohronský Inovec - sopečné pohorie. Vznik Pohronského Inovca bol podmienený výstupom magmatických hmôt pozdĺž zlomov, ktoré vznikli rozlúpaním Vnútrohorských Karpát na niekoľko blokov následkom tektonických pohybov. Podľa výlevného a vyvrhnutého materiálu je Pohronský Inovec stratovulkán, tj. sopka, ktorá je stavaná striedavo z materiálu vyliateho (stuhnutej lávy) a materiálu vyvrhnutého (popola a iných sypkých materiálov).

Andezitové kamenné more - národná prírodná pamiatka. Najmenšie andezitové more na Slovensku. Rozmery 100x30 m,

jednotlivé kamene majú hmotnosť cca 500 kg. Tmavé andezitové kamene vznikli zvetrávaním lávového prúdu. Hrubá vrstva kameňov zabránila porasteniu vegetáciou. Zaujímavosťou je, že vzniklo bez pôsobenia gravitácie, rozpadom plocho uložených andezitových prúdov.

Vojšín - nenápadný vrch, v 18. storočí bol určený prvým slovákom s titulom inžinier, Samuelom Mikovínom za dôležitý triangulačný bod pri vyhotovovaní mapových podkladov.

Bujakov vrch - prírodná rezervácia. Dôvod ochrany územia - Pulsatilla grandis, Poniklec veľkokvetý, kvitne v marcia až máji.

Zámčisko - pozostatky hradu z 11.-12. storočia.

Veľký Inovec - prírodná pamiatka, ochrana reliktné formy

andezitového prúdu vrcholového typu ako dokladu geologického a geomorfologického vývoja reliéfu vulkanických štruktúr Pohronského Inovca a zachovalých rastl. a živoč. spoločenstiev podhor. až hor. stupňa na vulkanickom podloží.

Chata pod Inovcom - turistická chata z roku 1947, odvtedy neprešla zásadnou rekonštrukciou. Otvorená cez víkendy, možnosť občerstvenia.

Starohutský vodopád - 5 m vysoký vodopád na treťohornom vulkanickom podloží.

Stará Huta - Obec Stará Huta bola v minulosti známa činnosťou sklárskej huty, ktorá bola v roku 1630 vybudovaná za pomoci štiavnickej komory. Vyrábalo sa tu sklo na banské a hutnícke účely. Výrobky boli vyvážené do okolitých banských miest, ba i do Rakúska a Sedmohradska.

Akcia: Veľká Javorina

Lokalita: Biele Karpaty

Časť A: Veľká Javorina

Prevýšenie: 650 m

Dĺžka trasy: 12 km

Čas bez prestávok: 3:30 hod.

Časť B: Čachtický hrad

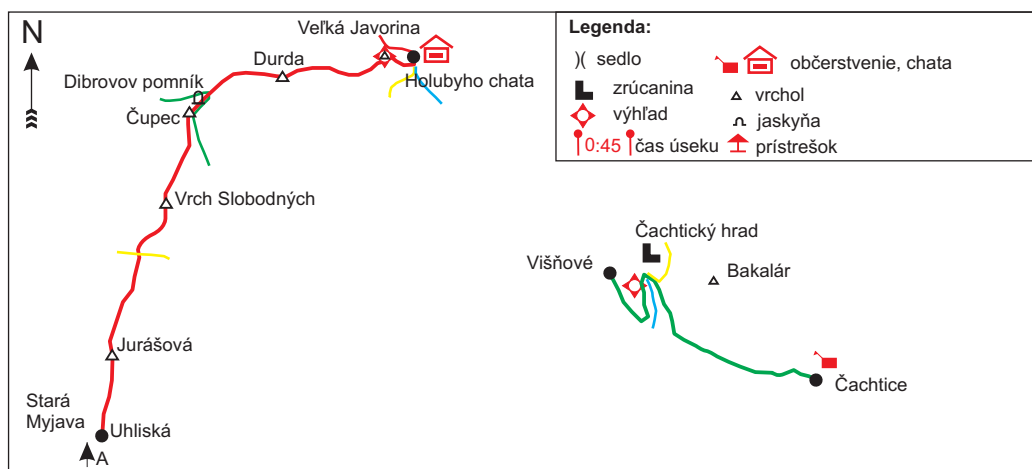
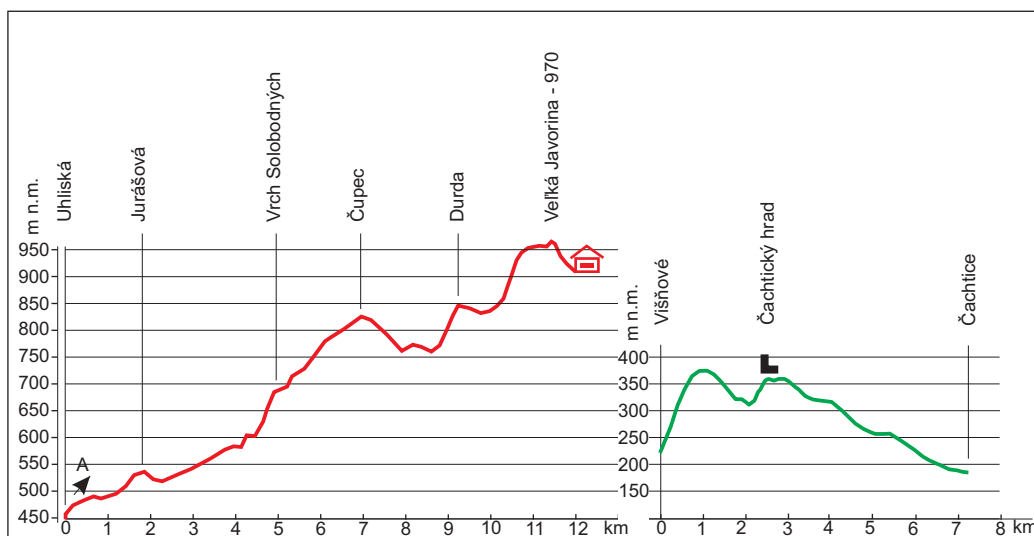
Prevýšenie: 200 m

Dĺžka trasy: 7,3 km

Čas bez prestávok: 2:00 hod.

Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 129, Malé Karpaty - Bradlo

Dátum: 18.04.2009

Časť A - Veľká Javorina: Uhliská - Čupec - Durda - Veľká Javorina - Holubyho chata

Pamätník bitky z roku 1848 - v mieste pamätníka bola v roku 1848 posledná bitka krátkého povstania po vyhlásení Slovenskej národnej rady. Táto bola vyhlásená vo Viedni 15-16.9.1848, L. Štúrom, J.M. Hurbanom a M.M. Hodžom. Na Myjave bolo 19.9.1848 prvé zasadnutie SNR na ktorom bola vyhlásená nezávislosť slovenského územia a začiatok povstania. Povstalecké územie zahŕňovalo iba okolie Myjavy. V tomto meste bola stotina (86-128 mužov) talianskeho pluku Ceccopierovcov. Tí prikázali povstalcovi mesto opustiť. Po krátkom boji boli cisárski vojaci zajatí a nakoniec po prísluže, že zachovávajú neutralitu, boli prepustení a presunuli sa do Vrbového. Po tomto sa konalo 2. zasadnutie SNR, ktoré vyzvalo dobrovoľníkov, aby sa pridali k povstaniu. Celkovo sa prihlásilo 4000 dobrovoľníkov. Za centrum si zvolili Brezovú pod Bradlom, kam sa presunuli 21. septembra. Vrchnosť vo Viedni sa rozhodla povstanie potlačiť a 22. 9. proti nim poslala vojenskú posádku zo Senice a Ceccopierovcov z Vrbového. Títo však neuspeli a boli rozohnaní. V tejto situácii povstalci urobili hrubú chybu, že neobsadili mestá Senicu a Vrbové. Medzitým vstúpila do akcie Budapešť vyzvaním uhorského vojska a gardy, ktoré sa sústredili práve v týchto mestách. Povstalci vyrazili na Senicu až 26.9., narazili tam na prudký odpo, impérium vrátilo úder a povstalcom porazilo. Zvyšky povstalcov sa stiahli na Myjavu. O dva dni, 28.9. sa vydali stíhať povstalcov dve stotiny Ceccopierovcov a jedna stotina novozámockej gardy (asi 500 mužov). Keď sa to povstalci dozvedeli zostavili 5 stotín a pripravili sa na obranu pri osade u Klasovitých. Po dvoch hodinách boja padlo 12 povstalcov a 18 bolo zajatých. Zvyšok utiekol na Moravu. Týmto sa skončilo prvé národné povstanie. Neskôr bojovali dobrovoľníci po boku cisárskeho vojska proti uhorským povstalcovi s príslubom, že v prípade víťazstva bude slovenské územie vyňaté s pod vplyvu Uhorska. Rakúšanovia vyhrali, sľuby nespĺnili a

Maďari to Slovákom odplatili formou násilnej maďarizácie, ktorá sa im síce nevydarila, ale spôsobila zhoršenie vzťahov medzi národmi, ktoré cítia do dnes.

Veľká Javorina je najvyšším vrchom Bielych Karpát. Biele Karpaty sú chránenou krajinnou oblasťou a v jej rámci je samotná Javorina národnou prírodnou rezerváciou. Biele Karpaty na západe pozvoľna prechádzajú do Chvojnickej a Myjavskej pahorkatiny, na východe úzkym pásmom pahorkov Považského podolia pomerne strmo klesajú k Váhu. Prírodná rezervácia je tu pre zachovalé lesy z prirodzeného zmladenia len miestami ovplyvnené hospodárskymi zásahmi. Zastúpené sú tu typické bučiny, z bylín sa tu vyskytuje na jednom mieste Bielych Karpát mliečnivec alpinský, rastie tu veľké množstvo snežienky pravej. Z fauny okrem bežnej zveri sa tu vyskytuje vzácny fúzač alpský a karpatský endemit slimák modranka karpatská.

Časť B - Čachtický hrad: Višňové - Čachtický hrad - Čachtice

Čachtický hrad - vznikol v druhej polovici 13.-teho storočia a patril medzi prvé hrady, ktoré zabezpečovali západnú hranicu Uhorska. Prvými páni hradu boli Peter a Pongráč z rodu Hunt-Poznanovcov, pričom istý čas patril aj Matúšovi Čákov. V roku 1392 prešiel do majetku Stibora zo Stiboric, ktorý vlastnil 15 hradov na Považí. Od roku 1569 boli vlastníčkmi Nádasydovci. V roku 1708 dobyli hrad vojská Františka Rákócziho II. pod velením francúzskeho delostreleckého plukovníka De la Motteho zakopali delá na úpätí kopca Bakalár a sústredenou paľbou rozbili časť opevnenia a za tri dni hrad dobyli. Hrad bránila iba 50 členná posádka, ktorej velil nemecký kapitán. Osem cisárskych vojakov pri obrane padlo, ostatných zajali. Pri dobýjaní hrad vyhořel, a to bol začiatok jeho konca. Odvtedy začal chátrať, aj keď istý čas slúžil ako väzenie. Ešte raz vyhořel v

r. 1799, to už bol opustený.

Na najvyššom mieste brala stál palác a okolo horného nádvorja postupne vznikali ďalšie budovy. Dolné nádvorie, ktoré slúžilo najmä obrane, bolo prístupné z horného hrebeňa ponad priekopu vysekanú v skale. V prvej polovici 16.-teho storočia vznikol pod hradom kaštieľ, ktorý sa nazýva aj hradný kaštieľ, pričom tento v roku 1772 vyhořel a uvádza sa ako ruina, alebo archeologická lokalita.

Z najmladších renesančných úprav okolo začiatku 17. storočia, z obdobia známej Alžbety Bátoriovej, sa zachovalo opevnenie druhého predhradia. Táto však na hrade nebývala, dávala prednosť kaštieľu v obci. Na hrade strávila iba posledné necelé tri roky svojho života, keď tu bola uväznená.

Alžbeta Bátoriová - zapísaná v Guinnessovej knihe rekordov ako vrahyňa rekordmanka s údajným skóre 650 obetí. Možno ich bolo iba 50, ale aj to je dosť na urodzenú pani. V súčasnosti sa však prebieha jej rehabilitácia, ktorú odštartovala v roku 1993 maďarská spisovateľka Szádeczky-Kardoss Irma so svojim dielom Pravda Alžbety Bátoriovej v ktorej ju vykreslila ako obeť politických intríg. To čo ostatní popisujú ako mučenie, boli vraj liečiteľské metódy v tej dobe, v tej dobe obvyklé. Na Slovensku je propagátorka tejto verzie slovenská historička Tünde Lengyelová a Juraj Jakubisko svojim posledným filmom na túto tému. Pravda bude zrejme niekde uprostred medzi plnou vaňou krvi (Nižňánsky) a homeopatiou. Ak bola liečiteľka, tak nie veľmi úspešná, lebo miestny kazateľ sa sťažoval vrchnosti, že bude treba niečo urobiť, lebo už nebude mať koho sobášiť a krstiť. Na hrade však nehládajte miesta kde sa diali politických intríg. Ak sa diali, tak sa diali v kaštieľi v obci. V obci by mala byť aj pochovaná, v kostole. Podľa iných zdrojov v rodinnej hrobke v Sarvári, dnešnom Maďarsku.

Akcia: Javorníky

Lokalita: Javorníky

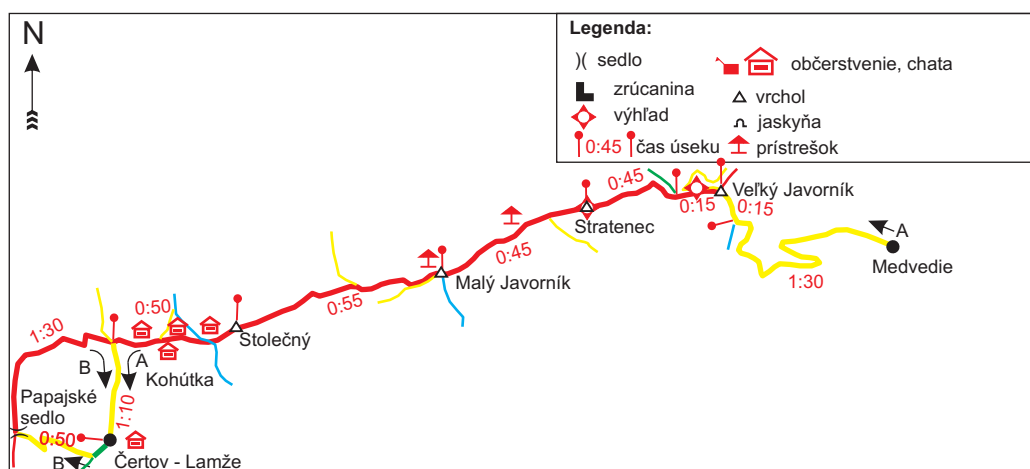
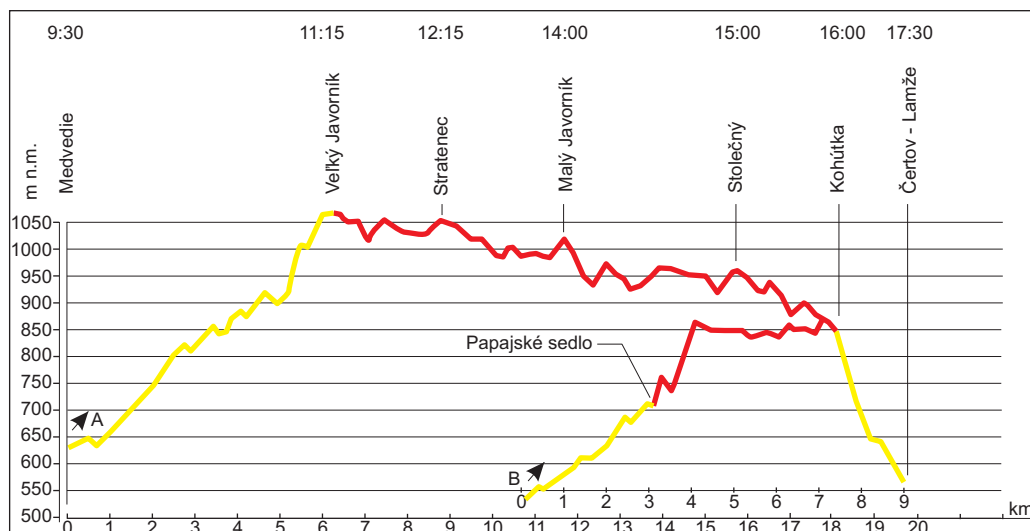
Parametre trasy:

A Prevýšenie: 750m
Dĺžka trasy: 18,9 km
Čas bez prestávok: 6:25 hod.

B Prevýšenie: 450 m
Dĺžka trasy: 9 km
Čas bez prestávok: 3:30 hod.

Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 108, Javorníky

Dátum: 9.05.2009

Trasa A: Medvedie - Velký Javorník - Stratenec - Malý Javorník - Stolečný - Kohútka - Čertov-Lamže

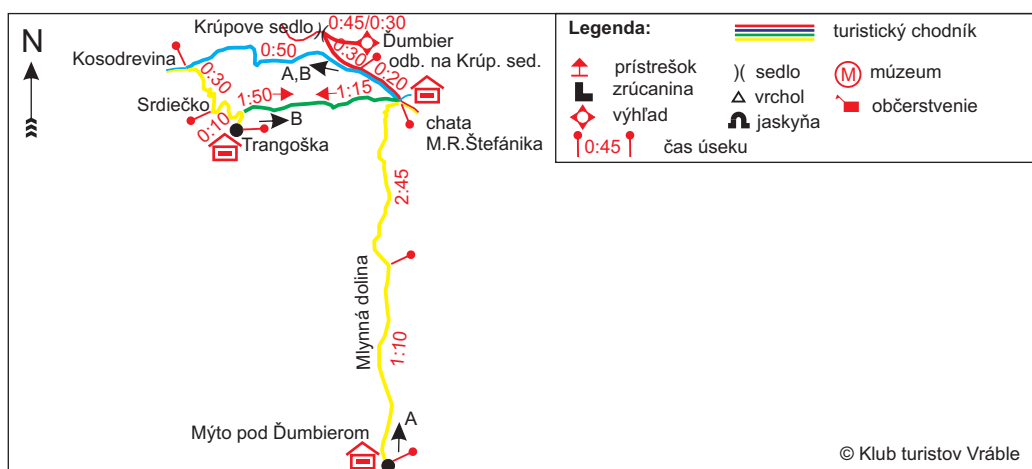
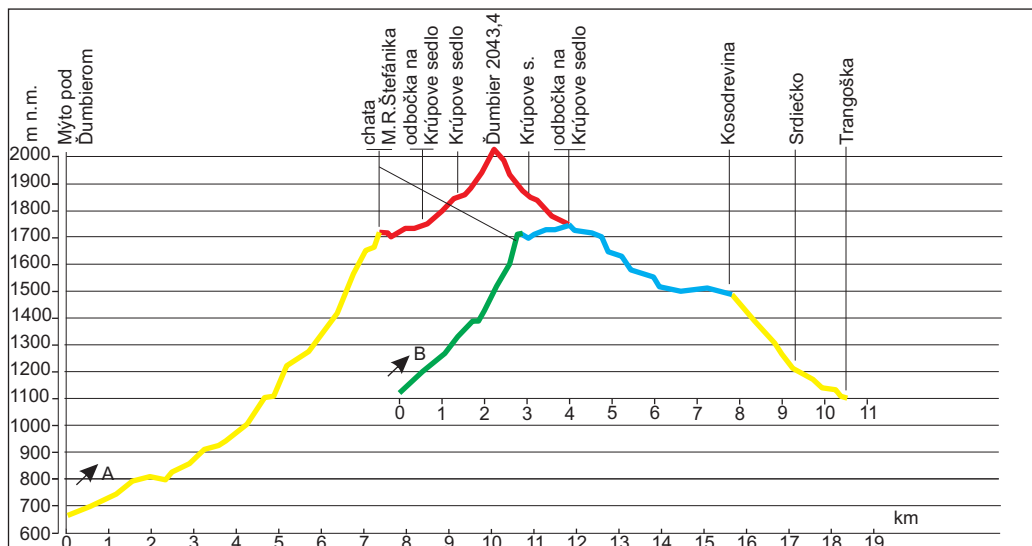
Trasa B: Čertov-Lamže - Papajské sedlo - Kohútka - Čertov-Lamže

Javorníky - Javorníky sa nachádzajú v severozápadnej časti Slovenska. Patria do alpsko - himalájskej sústavy. Do oblasti Slovensko - Moravských Karpát a do Vonkajších Západných Karpát. Zo severu ich ohraničuje Turzovská vrchovina, z východu Kysucká vrchovina, z juhovýchodu Považské podolie, z juhu Biele Karpaty a zo západu je to štátna hranica s Českou republikou.

Geológia: Javorníky patria do flyšového pásma, čiže ide o rytmické striedanie pieskocov a ílovcov. Javorníky patria do magurskej tektonickej jednotky. Na stavbe Javorníkov sa zúčastňujú všetky tri flyšové príkrovy, najmenej je to

bielokarpatský, ktorý sa nachádza v juhozápadnej časti medzi Považskou Bystricou a Púchovom, potom bystrický a najväčšiu časť tvorí račiansky príkrov, tvoriaci chrbtovú hmotu pohoria, ktorú budujú masívne solaňské vrstvy. Tieto príkrovy majú smer z juhozápadu na severovýchod. Solaňské vrstvy sú väčšinou pieskocové. Pieskovce sú stredne až hrubo zrnité modrosivej a zelenej farby. Vytvárajú lavice od niekoľko decimetrov až do sedem metrov. Tieto sa miestami spájajú a tvoria potom aj niekoľko desiatok metrov mocné vrstvy pieskocov. Bielokarpatský príkrov je charakteristický tým, že sú tam väčšinou ílovcové vrstvy. Ílovcové vrstvy sú mocné niekoľko decimetrov až metrov a majú červenú, zelenú, čiernu alebo sivú farbu. Pieskovce sa vyskytujú vo vrstvách jeden až desať centimetrov. Flyšové horniny možno vidieť len v rôznych odkryvoch, zárezoch ciest alebo riečnych dolín a v kameňolomoch. Inde ich pokrýva rôzne mocná

vrstva zvetralín, ktorá má na úpätí vrchov hrúbku aj niekoľko metrov. Okrem flyšových hornín a ich zvetralín vyskytujú sa tu ešte riečne a riečno - soliflukčné uloženy, ktoré sú štvrtohorného veku. Na juhozápadnom okraji tu zasahuje bradlovú pásmo, ktorú tvoria mäkké sliene a tvrdé vápence. **Flóra:** Nadmorská výška a klimatické podmienky ovplyvnili zloženie vegetácie v tejto oblasti. Vo vyšších nadmorských výškach nájdeme ihličnaté porasty, prevažne smrekové monokultúry s občasným výskytom jedlí. Z listnatých porastov sa vyskytujú najviac porasty bukovej. Územie s nižšou nadmorskou výškou je využívané z väčšej časti pre poľnohospodárske účely, len na niektorých miestach zostali jelšové porasty. **Fauna** svojím charakterom odpovedá živočíšnym spoločenstvám podhorského a horského pásma. Nachádzajú sa tu ako šelmy - medveď hnedý, rys ostrovid, mačka divá, tak sú široko zastúpené aj drobné cicavce.

Akcia: Ďumbier
Lokalita: Nízke Tatry

Trasa A Prevýšenie: 1400 m
Dĺžka trasy: 18,5 km
Čas bez prestávok: 8:00 hod.

Trasa B Prevýšenie: 600 m
Dĺžka trasy: 10,5 km
Čas bez prestávok: 3:40 hod.
Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 122, Nízke Tatry - Chopok

Dátum: 30.05.2009

Trasa A

Mýto pod Ďumbierom (hotel Mýtnik) – Mlynná dolina – Zelenská Mlynná – Štefánikova chata (7,6km) – Ďumbier (10,6km) – Rázcestie na Krupove sedlo (12,7km) – Kosodrevina (16,5km) – Trangoška (18,6km) celkový čas bez prestávok: 8:00 hodiny

Trasa B

Trangoška – Štefánikova chata (3,1km) – Rázcestie na Krupove sedlo (4,0km) – Kosodrevina (7,8km) – Trangoška (9,9km) celkový čas bez prestávok 3:40 hodiny

Popis trasy A

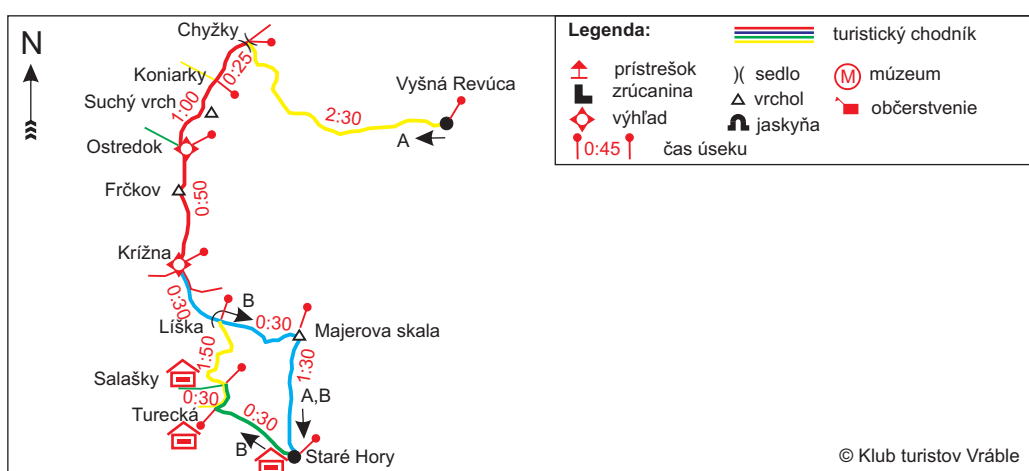
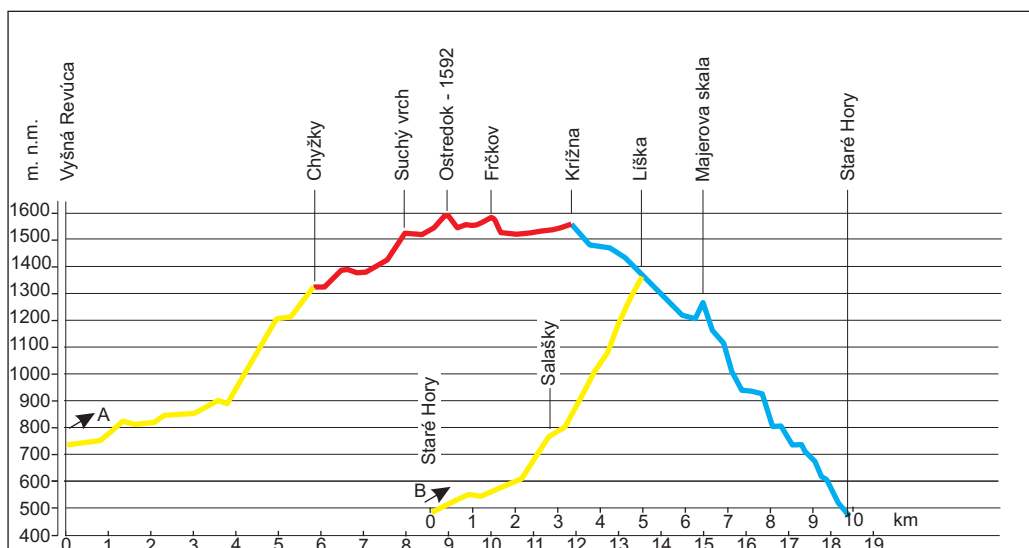
Trasu začíname na žltej značke asi kilometer za Mýtom pod Ďumbierom pri chate Mýtnik po asfaltovej ceste cez pomerne dlhú chatovú oblasť, pozdĺž riečky Mlynná. Tento úsek je nenáročný s miernym stúpaním. Prídeme až k sútoku riek Pošova Mlynná a

Zelenská Mlynná. Postupujeme ďalej pozdĺž Zelenskej Mlynnej, miestami sa odkrývajú pekné výhľady, kraj začína byť divokejší a stúpanie je trochu prudšie. V tejto oblasti žije veľa medveďov (v lete a na jeseň sú tu nekonečné plochy čučoriedok a brusníc a riečka na občerstvenie – ideálne podmienky). Doporučujeme chodiť vo väčších skupinách a nahlas sa rozprávať. Podľa možnosti sa budeme častejšie čakať, aby sme sa moc netrhali. Posledný úsek žltej ideme už cez otvorenú krajinu, kosodrevina sa strieda s horskými lúkami. Ešte posledný výstup po širokých serpentínach a v diaľke vidíme chatu generála M.R.Štefánika. Po zaslúženom pivku môžeme pokračovať ďalej najprv červeno modrou na Rázcestie na Krupove sedlo, ďalej červeno zelenou na Krupovo sedlo (z druhej strany krásny výhľad – doporučujem). Zo sedla po červenej na Ďumbier

(v súčasnosti sa to takto obchádza kvôli ochrane prírody a hrebeňovka na Ďumbieri končí). Po dostatočnom nasýtení sa výhľadom z najvyššej hory Nízkych Tatier, sa tou istou cestou, akou sme vyšli, vrátíme do Krupovho sedla. Z Krupovho sedla po červenej smerom na Rázcestie na Krupove sedlo a ďalej po modrej na Kosodrevinu a z tadiaľ po žltej na Srdiečko a Trangošku.

Trasa B

Z Trangošky zelenou po pohodlnej nenáročnej ceste s miernym stúpaním okolo odbočky k jaskyni Mŕtvych netopierov až na chatu generála M:R.Štefánika. Po oddychu na chate pokračujeme modrou značkou na Kosodrevinu a po žltej zostúpime na Srdiečko a Trangošku.

Trasa A: Vyšná Revúca – Chyžky 2:30 – Ostredok 3:55 – Križna 4:45 – Liška 5:15 – Majerova skala 5:45 – Staré hory 7:15

Trasa B: Staré Hory – Turecká 0:30 – Salašky 1:00 – Liška 2:50 – Majerova skala 3:15 – Staré Hory 4:45

Zaujímavosti: Ostredok - najvyšší vrch Veľkej Fatry, Turecká, Staré Hory – bryndzové halušky

Mapy: VKÚ č.121, ShoCart č.1084 a č.226

Veľká Fatra je krajinný celok geomorfologickej Tatrasko-Fatranskej oblasti. Patrí medzi najrozsiahlšie jadrové pohoria Slovenska, kde sa zachovalo mnohotvárne a málo narušené prírodné prostredie. Žulové jadro vystupuje na povrch len v oblasti Smrekovice a Lubochnianskej doliny. Ostatnú časť územia budujú najmä usadeané horniny druhohôr. Zo severu a východu ju ohraničuje Liptovská kotlina, zo západu Turčianska kotlina a z južnej strany sú to výbežky Kremnických vrchov. Celé pohorie má vysoký hlavný hrebeň, ktorý sa člení na dve rázsochy - Liptovskú a Turčiansku. V hlavnom hrebeni sa nachádza v minulosti komunikačne významné sedlo Veľký Šturec, ktoré oddeľuje dva podcelky: Zvolen na východe a Hôľna Fatra na západe.

V roku 1971 bolo územie Veľkej Fatry vyhlásené za chránenú krajinnú oblasť (CHKO) na rozlohe 60 610 ha. Nariadením vlády č. 140 zo 6. marca 2002 bola CHKO Veľká Fatra s účinnosťou od 1. apríla 2002 prekategORIZOVANÁ na národný park. Na území národného parku je zriadených viac maloplošných chránených území. Z nich je najstaršie Národná prírodná rezervácia Harmanecká tisina (1949), zriadená hlavne na ochranu treťohorného reliktu tisu obyčajného, ktorý dnes dosahuje na území NP Veľká Fatra najmasovejší výskyt v rámci strednej Európy. Najkrajšie výhľadové vrcholy sú Rakytov, Križna, Skalná Alpa, Lysec, Kľak a Šiprúň.

Ostredok (1 592 m n. m.) je najvyšší vrch Veľkej Fatry. Leží

v jej hlavnom hrebeni. Z vrcholu je krásny kruhový výhľad. Jeho jemne modelované svahy buduje mrázničné súvrstvie fatrikum. Mladšie horniny vystupujú v tektonických oknách na niektorých miestach v bližšej Gaderskej doline. Ostredok je prístupný po hrebeni z Križnej alebo z Ploskej po červenej značke a z Gaderskej doliny po zelenej značke.

Turecká sa nachádza 17 km severozápadne od Banskej Bystrice v pohorí Veľkej Fatry v nadmorskej výške 610 m.n.m na úpätí masívu Križnej (1574 m n. m.). Prvé zmienky o obci sú z roku 1563. Práve tom obdobi pre zvýšenie banskej ťažby, ale najmä zabezpečenie hút v Starých Horách a v Banskej Bystrici drevným uhlím, Banskobystrická komora začala osidľovať Starohorskú dolinu. Tak vznikli v okolí Starých Hôr nové banické (Polkanová), drevorubačské a uhliarske osady (Turecká, Jelenc, Prašnica). Pôvodní obyvatelia Tureckej boli uhliari, ktorí páliili drevené uhlie pre okolité bane v Starohorskej doline. Po zániku baníctva na Starých Horách, zaniká v Tureckej aj uhliarstvo. V súčasnosti je Turecká predurčená svojou polohou k cestovnému ruchu, hlavne zimným športom a horskej turistike. Turecká dnes láka návštevníkov aj svojimi atrakciami. Pravidelne sa tu každoročne usporadávajú unikátne už tradičné kňačkové preteky dvojičenných posádok na domácky vyrobených sedliackych saniach – kňačkách, ktoré vznikli v roku 1957 z podnetu miestnych občanov ako súčasť fašiangových zvykov. Stali sa vyhľadávanou zábavou ľudí prichádzajúcich sem zo širokého okolia i zahraničia. V posledných rokoch k nim pribudli aj Majstrovstvá sveta vo varení a jedení bryndzových halušiek.

Staré Hory ležia v údolí Starohorského potoka v Starohorských vrchoch, severne od Banskej Bystrice. Sú deliacou líniou medzi Nízkymi Tatrami a Veľkou Fatrou. Obec sa prvýkrát spomína v roku 1536. Pozostáva z osád Horný Jelenc, Dolný Jelenc, Valentová, Rybô a Polkanová, roztrúsených po dolinách. Osady vznikli v 14.-15. storočí, buď pri baniach alebo uhliarkách, pracujúcich pre miestnu hutu. Baníctvo tu zaniklo v 19. storočí. Podrobnejšie informácie o baníctve, lesníctve, poľovníctve i čípkárstve sú zaznamenané v Kronike obce. Staré Hory

majú 487 obyvateľov. Touto dedinou vedie frekventovaná cesta európskeho významu a práve tadiaľto vedie cestu na obľúbenú destináciu Donovaly. Za 45 minút je možné sa peši dostať aj do Španej Doliny a to baníckou šachtou z roku 1614. Kedysi tu bol aj lyžiarsky vleč, ale ten sa časom zrušil. Nachádza sa tu aj skalný prírodný výtvor Majerova skala. Staré Hory sú na Slovensku známe ako katolícke pútnické miesto s históriou púti siahajúcou do 15 storočia, dominantným pôvodne gotickým kostolom Navštívenia Panny Márie z roku 1499, ktorý bol v roku 1722 prestavovaný do barokového štýlu, v roku 1850 klasicisticky upravený. Kostol má ešte zachovalé pôvodné gotické klenby s lunetami, rokokovú kazateľnicu, aj sochu madony zo 16 storočia. Nachádzajú sa tu aj ďalšie cirkevné stavby: Kaplnka Svätej Anny, matky Panny Márie, z roku 1794. Križová cesta aj s kaplnkou Svätej trojice z 19. storočia. Na mieste údajného zjavenia v 15 storočí, v údolí nazývanom Studnička sa nachádza prameň a tiež kaplnka so sochou Panny Márie z kararského mramoru, ktoré sú hojne navštevované pútnikmi. Počas SNP sa tu odohrali viaceré tragické vojnové udalosti. Občania aktívne pomáhali partizánom aj povstaleckému vojsku. Sídliť tu poľná povstalecká nemocnica i štáb partizánskej brigády. Obec oslobodili vojaci rumunskej armády, ktorí boli súčasťou druhého ukrajinského frontu dňa 4.5.1945.

Križna, 1574m - významný dominantný vrchol Veľkej Fatry rozľahlého hôľneho tvaru s kruhovým výhľadom.

Liška, 1445m – vrcholová stanica bývalej jednosedačkovej lanovky z Tureckej. V roku 2005 stanica vyhorela a tak v súčasnosti tu stoja iba ruiny objektu.

Majerova skala, 1283m - Je to obrovské bralo, visiace ako skalný balkón so zvislými stenami nad lesným podložíom, vzbudzujúce dojem, ako by ono bolo vrcholom. Výhľad je obmedzený na okolie Starohorskej doliny, sú tu najmä hĺbkové pohľady.

text: Ján Gažo ml.

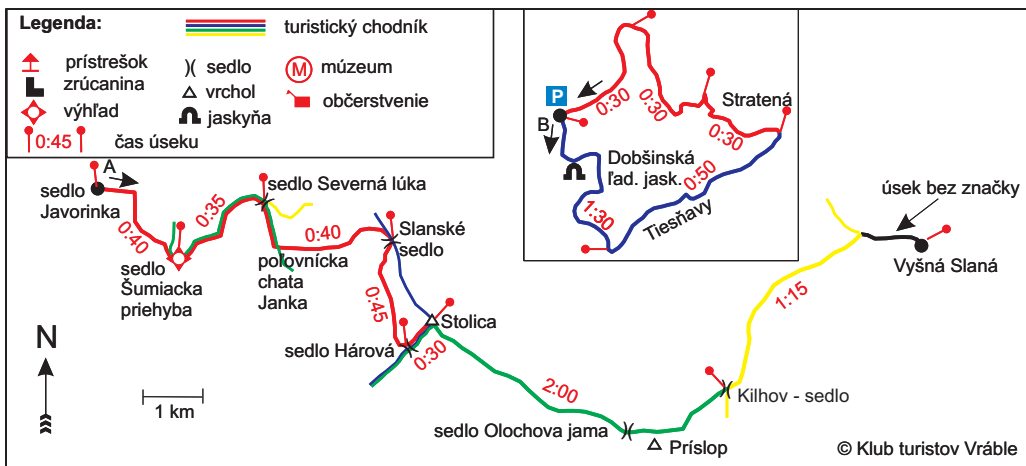
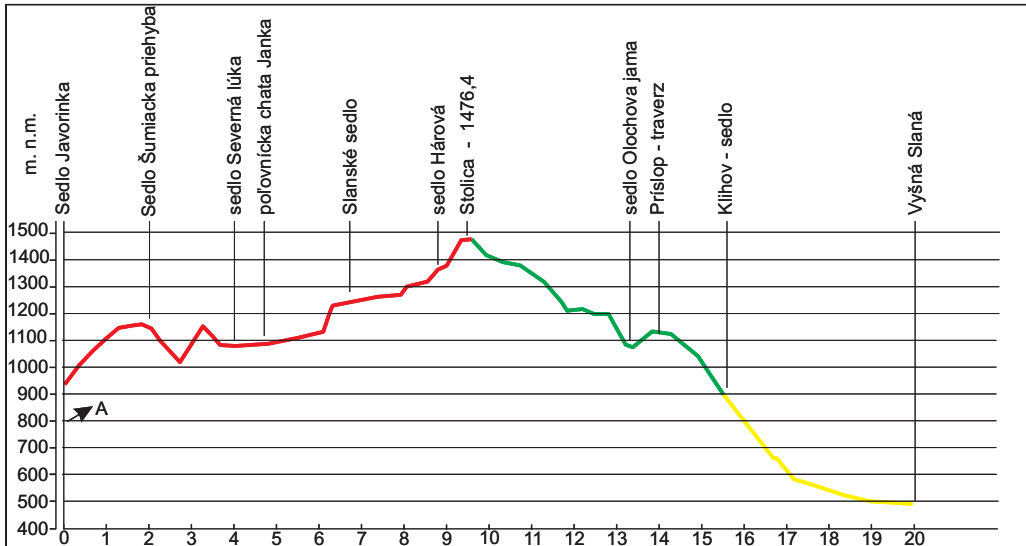
Akcia: Slovenský raj
1. deň - Stolica

Lokalita: Stolické vrchy

Trasa A Prevýšenie: 620 m
Dĺžka trasy: 20,0 km
Čas bez prestávok: 6:25 hod.
Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 124, Slovenský raj
č. 135, Stolické vrchy

Trasa B Prevýšenie: 350 m
Dĺžka trasy: 11,0 km
Čas bez prestávok: 3:50 hod.
Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 124, Slovenský raj

Dátum: 10.07.2009

Trasa A: sedlo Javorinka - Slanské sedlo - Stolica - sedlo Olochova jama - sedlo Kilhov - Vyšná Slaná

Trasa B: Dobšinská ľadová jaskyňa, parkovisko - Dobšinská ľadová jaskyňa, jaskyňa - Tiesňavy - Stratená - Dobšinská ľadová jaskyňa, parkovisko

Mapy: VKÚ č.124, 135

Popis trasy A:

Trasu začneme v sedle Javorinka a úp červenej vystúpame cez viaceré sedlá na vrch Stolice. Tento úsek červenej značky je záverečným úsekom Rudnej magistrály, ktorá začína v Zlatých Moravciach, pokračuje cez Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Javorie, Poľanu, Veporské vrchy a Muránsku planinu. Mnoho úsekov tejto magistrály sme prešli na minulých túrach (Inovec, Poľana, Hrb, Klenovský Vepor), tu sme po prvý krát. Zo Stolice pokračujeme pohrebeni po zelenej až do sedla Kilhov. Tu zabočíme vľavo a po žltý pokračujeme až po asfaltku medzi obcami Rejdová a Vyšná Slaná. Pokračujeme vpravo po asfaltke do obce Vyšná Slaná. Pozor, tu opustíme žltú značku!

Popis trasy B:

Z parkoviska vystúpame smerom k Dobšinskej ľadovej jaskyni. Je to jediná prístupná jaskyňa v Slovenskom raji. Treba využiť príležitosť na návštevu tohoto unikátu. Po prehliadke jaskyne pokračujeme po modrej, prejdeme dolinou Tiesňavy až do obce Stratená. Tu zabočíme vľavo po červenej Stratenským kaňonom povedľa cesty a železničnej trate. Obídeme cestný tunel po starej ceste a prezrieme si po akkej ceste sa kedysi jazdilo. Pokračujeme po červenej stratenským kaňonom k parkovisku pod Dobšinskou ľadovou jaskyňou.

Stolické vrchy - sú najvyššou časťou Slovenského rudohoria. Najvyšším vrchom je Stolica (1477m). Geologická stavba je veľmi komplikovaná. Jednotlivé vrstvy boli značne rozlámané a premiešané tektonickými pohybmi. Sú tu žuly, kryštalicke bridlice a aj pieskovce. Masív stolice je vybudovaný z kryštalicích bridlic.

Slovenský raj - je pohorie krasového charakteru. Podľa typologického členenia je Slovenský raj zaradený k tzv. plošinovému typu krasu. Na modelácii reliéfu sa uplatňuje okrem korózneho činnosti vody aj jej erózna činnosť. Rôzne geologické podložie, rozdielna geomorfologická hodnota hornín a uplatnenie selektívnej erózie podmienujú vznik a zachovanie samostatných plošín, ktoré sú rozdelené sústavou kaňonov a tiesňav, a tiež vznik masívnych chrbtov a menších kotlín na okrají územia. V reliéfe národného parku dominujú dve základné geomorfologické jednotky, ktoré majú najväčšiu zásluhu na jeho atraktivnosti a prítlačivosti. Sú to krasové plošiny a riečne doliny. Je tu niekoľko charakteristických útvarov pre ktoré je Slovenský raj tým čím je:

Tiesňavy - sú úzke, hlboko zarezané doliny, smerom hore mierne rozšírené, ktoré rozčleňujú planiny Slovenského raja. Majú strmé, často až kolmé svahy, v pozdĺžnom profile majú pereje, prahy až vodopády. Známe sú tiesňavy ako Suchá Belá, Veľký Sokol, Malý Sokol, Kyseľ, Malý Kyseľ, Sokolia dolina s najvyšším vodopádom v Slovenskom raji (70 m vysoký Závojev vodopád), Seify. Medzi tiesňavy rátame ešte Soklicu, Zadné diery, Zadnú Čirgu, Tiesňavy, Bielu vodu a iné kratšie prielomové úseky dolín.

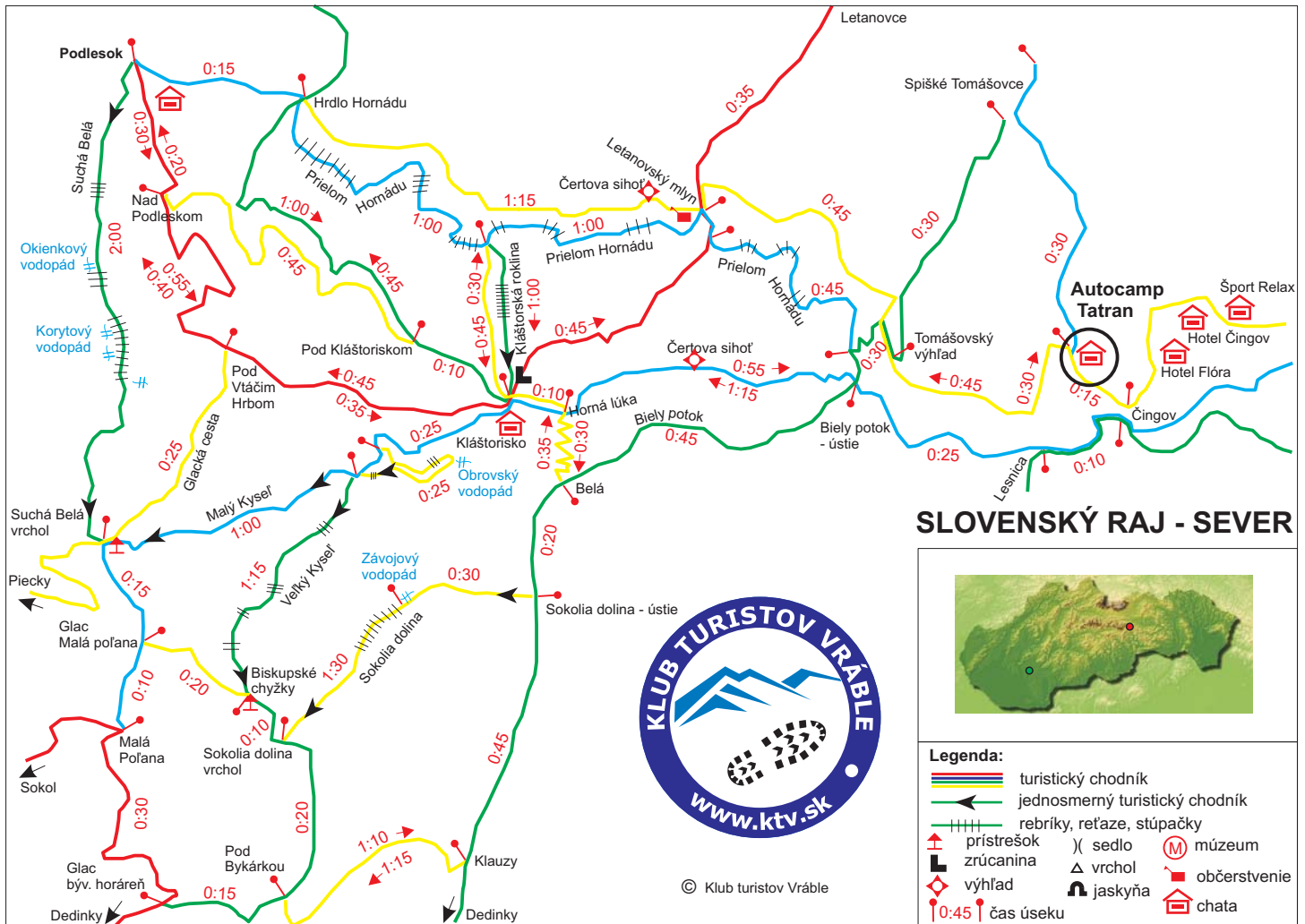
Kaňony - sú hlboké úzke prielomové doliny kaňony vytvorené alochtónnymi tokmi. Oproti tiesňavám sú širšie s mohutnejšími tokmi a majú pomerne vyrovnaný spád. Toky sú lemované strmými až kolmými vápencovými svahmi. Na

území Slovenského raja sú 2 kaňony, a to kaňon Hornádu a kaňon Hnilca. Kaňon Hornádu, nazývaný Prielom Hornádu je epigeneticko-antecedentný kaňon prerazávajúci vápencový masív s kolmými ľavobrežnými svahmi. Kaňon Hnilca vytvára typický kaňon zarezaný do vápencov. Vznikol procesom antedecencie a vytvorili sa na ňom tzv. zaklesnuté meandre. Známy je ako Stratenský kaňon.

Podzemný kras - Slovenský raj má bohatú vyvinutú podzemnú kras v podobe jaskýň a priepastí. Počtom jaskýň patrí Slovenský raj medzi najvýznamnejšie na Slovensku. Na tomto území dosiaľ známých 385 jaskýň. Najvýznamnejší je jaskynný systém Stratenskej jaskyne, ku ktorému sa okrem Stratenskej jaskyne pripočítava jaskyňa Psie diery, Dobšinská ľadová jaskyňa, Zelená jaskyňa, Vojenská jaskyňa a i. Tento jaskynný systém je dlhý približne 21,7 km a hlboký 194 m. Stratenská jaskyňa je so svojou preskúmanou dĺžkou druhá najdlhšia jaskyňa na Slovensku. Je v nej zároveň aj najväčší podzemný priestor na Slovensku - Rozprávkový dóm s objemom vyše 79 000 m³ s dĺžkou 192 m, priemernou šírkou 46 m a výškou 11 m.

Dobšinská ľadová jaskyňa je dlhá 1 232 m a 112 m hlboká. Ide o inaktívnu fluviokrasovú jaskyňu v strednotriasových vápencoch s mohutnou ľadovou výplňou. Ľadová výplň sa vyskytuje vo forme vrstevnatého podlahového ľadu, ľadopádov, ľadových stalagmitov a stĺpov. Najväčšia hrúbka ľadu 26,5 m je vo Veľkej sieni, celkový objem ľadu je 110 132 m³. Charakterom zaľadnenia patrí medzi najvýznamnejšie ľadové jaskyne na svete a je aj jedna z najnižšie položených ľadových jaskýň.

Z ostatných jaskýň Slovenského raja je pozoruhodná Medvedia jaskyňa, dlhá 487 m. Je to významná paleontologická lokalita s bohatým výskytom kostí vyhynutého jaskynného medveďa (*Ursus spelaeus*).

Odporúčané túry:

V Slovenskom raji je hustá sieť turistických chodníkov a tým aj veľa možných kombinácií jednotlivých úsekov. Pripravili sme pre Vás na každý deň štyri túry, v každej sú zaujímavé scenérie a úseky s rebríkmi. Samozrejme, že si môžete vybrať aj vlasnú túru mimo ponúkaných. V tomto prípade je však potrebné aby ste trasu túry vopred oznámili vedúcemu akcie.

2. deň - sobota :**A: Tomášovský výhľad / Prielom Hornádu (1/2) / Kláštoriská roklina / Kláštorisko / roklina Veľký Kysel' /**

Dĺžka: 23,5 km; čas: 9:25 hod.

Autocamp Tatran (ž) - Tomášovský výhľad - (z) údolie Hornádu - (m) Letanovský mlyn - (m) Kláštoriská roklina ústie - (z) Kláštoriská roklina - Kláštorisko - (m) Vyšný Kysel' - (ž) Vyšný kysel' - Obrovský Vodopád - (z) Veľký Kysel' - Biskupské chyžky - (ž) Glac, Malá poľana - (m) Suchá Belá, vrchol - (ž) Pod Vtáčim hrbom - (č) Kláštorisko - (m) Biely potok, ústie - Čingov - (ž) Autocamp Tatran

B: Tomášovský výhľad / Sokolia dolina / Kláštorisko

Dĺžka: 20,5 km; čas: 8:00 hod.

(ž) Autocamp Tatran - Tomášovský výhľad údolie Hornádu - (m) Biely potok, ústie - (z) Sokolia dolina, ústie - (ž) Závojový vodopád - Sokolia dolina, vrchol - (z) Biskupské chyžky - (ž) Glac, Malá poľana - (m) Suchá Belá vrchol - (ž) Pod Vtáčim hrbom - (č) Kláštorisko - (m) Horná lúka - Biely potok, ústie - Čingov - (ž) Autocamp Tatran

C: Sokolia dolina/ Kláštorisko

Dĺžka: 20,5 km; čas: 7:35 hod.

(ž) Autocamp Tatran - Čingov - (m) Biely potok, ústie - (z) Sokolia dolina, ústie - (ž) Závojový vodopád - Sokolia dolina, vrchol - (z) Biskupské chyžky - (ž) Glac, Malá poľana - (m) Suchá Belá vrchol - (ž) Pod Vtáčim hrbom - (č) Kláštorisko - (m) Horná lúka - Biely potok,

ústie - Čingov - (ž) Autocamp Tatran

D: Tomášovský výhľad / Prielom Hornádu (1/2) / Kláštoriská roklina / Kláštorisko

Dĺžka: 13,5 km; čas: 5:45 hod.

Autocamp Tatran (ž) - Tomášovský výhľad - (z) údolie Hornádu - (m) Letanovský mlyn - (m) Kláštoriská roklina ústie - (z) Kláštoriská roklina - Kláštorisko - (m) Biely potok, ústie - Čingov - (ž) Autocamp Tatran

3. deň - nedeľa:**A: Sokolia dolina**

Dĺžka: 16 km; čas: 6:05 hod.

(ž) Autocamp Tatran - Čingov - (m) Biely potok, ústie - (z) Sokolia dolina, ústie - (ž) Závojový vodopád - Sokolia dolina, vrchol - (z) Biskupské chyžky - (ž) Glac, Malá poľana - (m) Suchá Belá vrchol - (ž) Pod Vtáčim hrbom - (č) Podlesok

B: Prielom Hornádu

Dĺžka: 11 km; čas: 3:55 hod.

(ž) Autocamp Tatranec - Čingov - (m) Biely potok, ústie - Letanovský mlyn - Hrdlo Hornádu - Podlesok

C: Suchá Belá / Kláštorisko

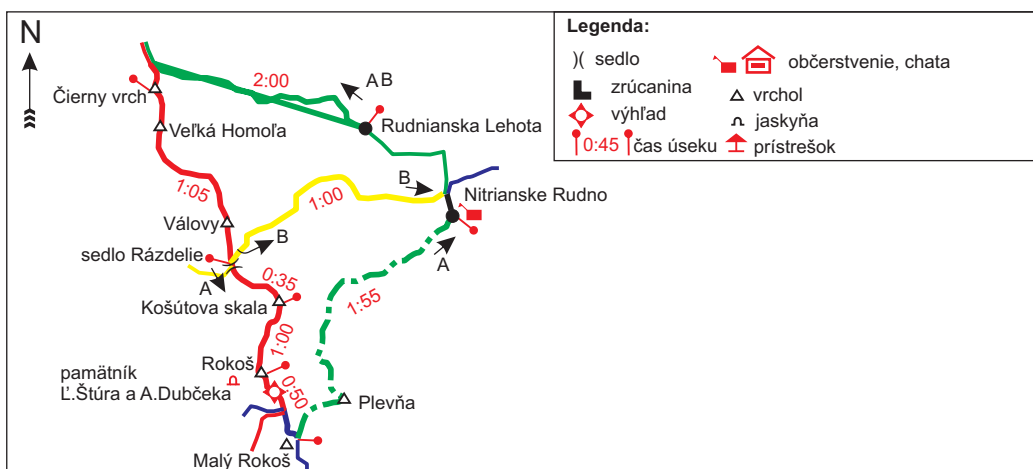
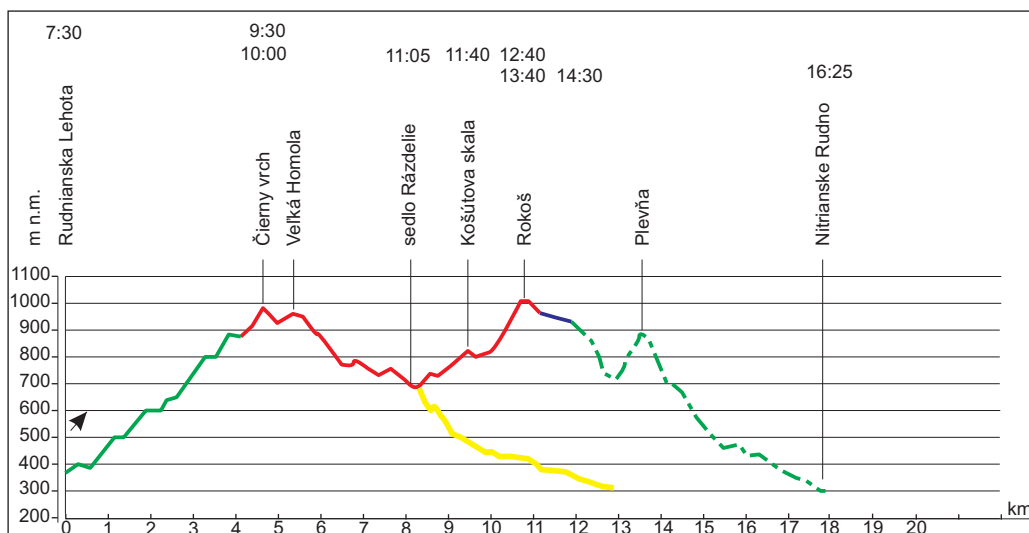
Dĺžka: 12,5 km; čas: 4:20 hod.

Podlesok (z) - Suchá belá - Suchá belá, vrchol - (ž) Pod Vtáčim hrbom - (č) Kláštorisko - (z) Pod Kláštoriskom - (ž) Nad Podleskom - (č) Podlesok

D: Suchá Belá

Dĺžka: 9 km; čas: 3:25 hod.

Podlesok (z) - Suchá belá - Suchá belá, vrchol - (ž) Pod Vtáčim hrbom - (č) Podlesok

Akcia: Rokoš

Lokalita: Strážovské vrchy

Parametre trasy:

A Prevýšenie: 1200 m
Dĺžka trasy: 18 km
Čas bez prestávok: 7:25 hod.

B Prevýšenie: 700 m
Dĺžka trasy: 13 km
Čas bez prestávok: 4:05 hod.

Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 119, Strážovské vrchy

Dátum: 1. august 2009

Trasa A: Rudnianska Lehota - Čierny vrch - Velká Homola - Válovy - sedlo Rázdeltie - Košútova skala - Rokoš - Plevňa - Nitrianske Rudno

Trasu začíname v obci Rudnianska Lehota po zelenej. Na hrebeni sa k zelenej pripojí červená. Zabočíme po nej do ľava a stúpame na Čierny vrch. Z tohto kopca by mali byť výhľady na okolie. Pokračujeme po červenej cez sedlo Rázdeltie a Košútovu skalu na Rokoš. Niekoľko minút juhozápadne od Rokoša je na lúčnatom svahu pamätník rodákovi z obce Uhrovec, Ľudovítovi Štúrovi a Alexandrovi Dubčekovi. Z Rokoša pokračujeme po červenej a neskôr po modrej k Malému Rokošu. Tu sa napojíme na náučný chodník. Odbočíme naňho vľavo. Tento náučný chodník nás privedie až do cieľa, do obce Nitrianske Rudno.

Trasa B: Rudnianska Lehota - Čierny vrch - Velká Homola - Válovy - sedlo Rázdeltie - Nitrianske Rudno

Trasu začíname spoločne s trasou A. V sedle Rázdeltie sa rozdelíme a odbočíme vľavo po žltej. Po tejto značke zostúpime do obce Nitrianske Rudno.

Rokoš

Územie európskeho významu (ÚEV) Rokoš sa nachádza v južnej časti Strážovských vrchov. Hlavná časť územia je lokalizovaná v pododdieloch Rokoš, Rokošské predhorie a Suchý. Geologickú stavbu tvoria predovšetkým tmavosivé vápence a dolomity stredného až vrchného triasu, v severnej časti pieskovce, vápnité ílovcy luténu až oligocénu,

ktoré na väčšej časti územia prekrývajú kryštalinické jadro. Dolomity boli veľkým tlakom rozdrvené a na mnohých miestach, keď bola materská hornina po vyrúbaní lesa obnažená, vidíme veľmi sypkú dolomitovú sutinu.

Hlavný hrebeň je orientovaný z juhu na sever s bočnými hrebeňmi a ostrozarezanými hlbokými dolinami. Najvyšším vrchom územia je vrchol Rokoš (1010 m n.m.). Predovšetkým v južnej časti pohoria v pododdieli Rokoš sa nachádzajú typické strmé skalné útvary so sutinami na ich úpäti. V menej extrémnych polohách sa tu vytvorili pôdy rendziny, rendziny kambizemné a kambizeme rendzinové. V severnej časti vplyvom vystupujúceho kryštalinika sú kambizeme podzolové

Z európsky významných druhov živočíchov tu môžeme nájsť motýle, ohniváčik veľký (*Lycaena dispar*) a spridač kostihojový (*Callimorpha quadripunctaria*) viazané na vlhšie lúky, okraje lesných porastov. Na prítomnosti vody je závislá kunka žltobruchá (*Bombina variegata*). Na výslunných kamenitých stanovištiach sa vyskytujú jašterice, najkrajšia, jašterica zelená (*Lacerta viridis*), ktorej samček je v čase rozmnožovania pestro sfarbený, ďalej jašterica bystrá (*Lacerta agilis*) a jašterica múrová (*Podarcis muralis*).

Na odľahlých miestach hlboko v lesoch a skalách majú svoj domov šelmy, rys ostrovid (*Lynx lynx*) a medveď hnedý (*Ursus arctos*), s ktorými je možné sa stretnúť iba veľmi vzácné. Na skalách a v jaskyniach majú

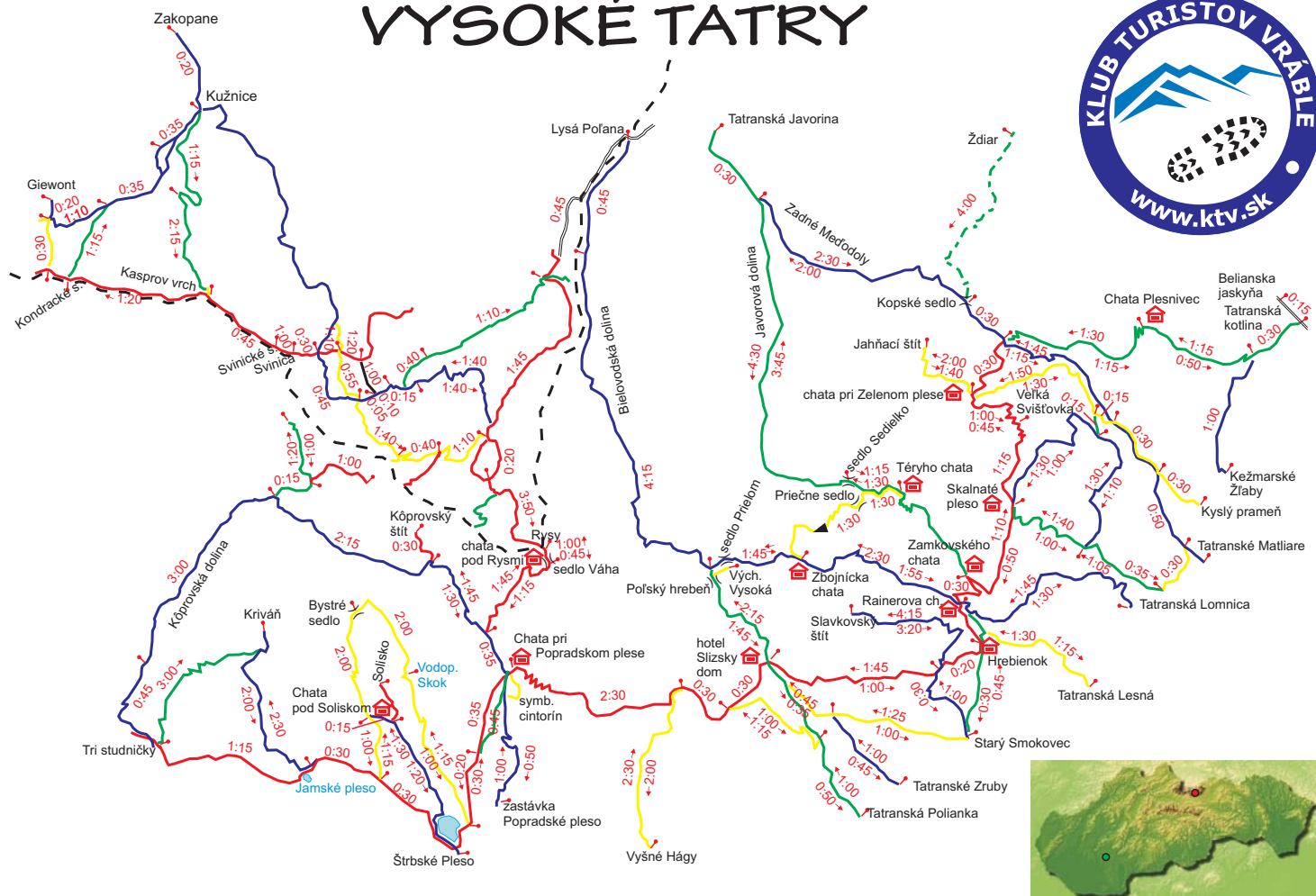
domov netopiere, netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), uchaňa čierna (*Borbastella borbastellus*) a podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*).

Nitrianske Rudno

Najstaršia písomná zmienka o obci je z roku 1275. Už samotný názov obce prezrádza, že Nitrianske Rudno sa vyvinulo z baníckej osady. V roku 1348 vystupuje pod menom Rudno. Pôvodne patrila obec zemianskemu rodu Diviakovcov, v 16.storočí Ulfajlušovcom a neskôr - žiaľ bez bližšie určeného časového obdobia - tu prichádzajúcim Rudnayovcom. V roku 1788 žilo v obci 122 obyvateľov v 4 zemianskych a 11 poddanských domoch. Miestni obyvatelia sa zaoberali predovšetkým poľnohospodárstvom, o čom svedčí aj časť obecného znaku. Rudnayovci vlastnili aj obec Krštanová Ves, ktorá je od roku 1924 pričlenená k Nitrianskemu Rudnu. V súčasnosti tieto obce tvoria jedno katastrálne územie.

Najstarším domom v Nitrianskom Rudne je tzv. Horný kaštieľ - Javorčekove dom. V roku 1804 - 1816 bol v obci vystavaný rímsko-katolícky kostol, ktorý bol v roku 1991 zasvätený sv. Svoradovi a Benediktovi. Technický rozvoj našej obce možno datovať od roku 1881. kedy bol v obci vybudovaný poštový úrad, v roku 1927 začal premávať prvý autobus a v roku 1931 bol do Nitrianskeho Rudna zavedený telefón.

VYSOKÉ TATRY

1. deň - 29.08.2009:

- Mlynická dolina - Vodopád skok - Bystré sedlo - Furkotská dolina - Štrbské pleso, 7:15 hod.
 - Štrbské pleso - Popradské pleso - Ostrva - Sliezsky dom - Starý Smokovec, 6:35 hod
 - Štrbské pleso - Popradské pleso - symbolický cintorín - Štrbské pleso, 3:30 hod.
- Tri studničky - Kriváň - Jamské pleso - Štrbské pleso, 6:30 hod.

2. deň - 30.08.2009:

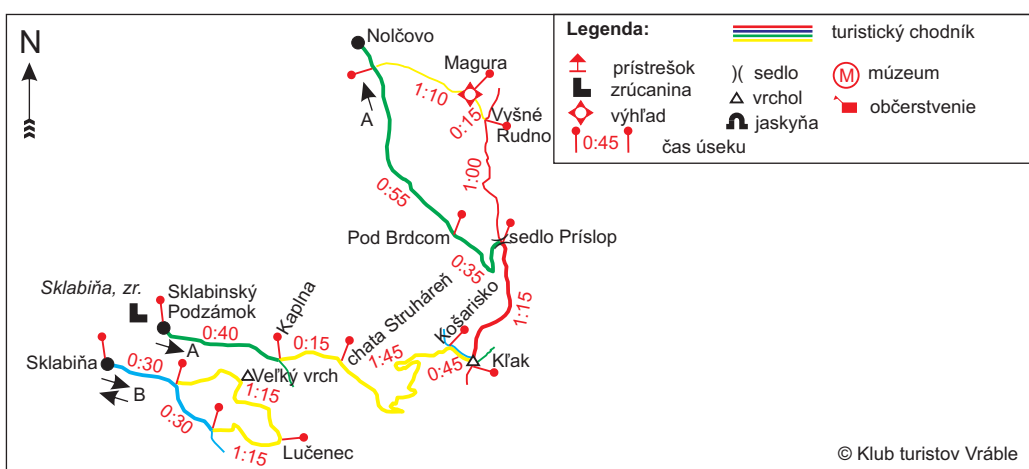
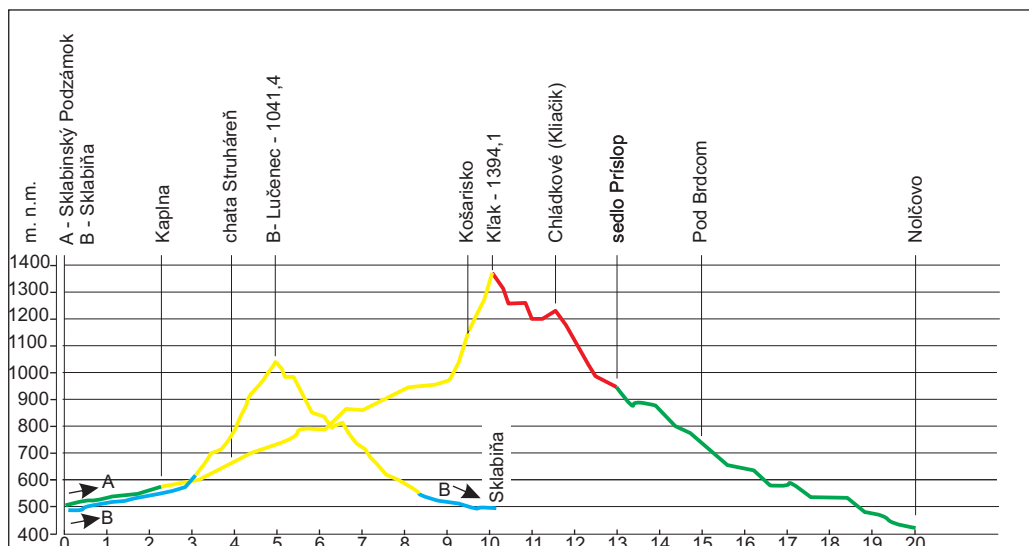
- Zakopane - Kužnice - Kasprov vrch - Kopa Kondracka - Giewont - Kužnice - Zakopane, 9:10
- Zakopane - Kužnice - Kasprov vrch - Svinica - Zawrat - Wielki staw Polski - Dolina Roztoki - Lysá Poľana, 9:30
- Zakopane - Kužnice - lanovkou na Kasprov vrch (cca 10 €) - Svinica - Zawrat - Kozia przelecz - Wielki staw Polski - Dolina Roztoki - Lysá Poľana, 9:05 hod.

3. deň - 31.08.2009:

- Lysá Poľana - Morskie oko - Czarny staw pod Rysami - Rysy - Mengusovská dolina - Popradské pleso - Štrbské pleso, 9:55 hod.
- Lysá poľana - Bielovodská dolina - Poľský hrebeň - Sliezsky dom - Starý Smokovec, 8:20 hod.
- Tatranská Javorina - Zadné Medžodoly - Kopské sedlo - Chata Plesnivec - Tatranská Kotlina, 6:15 hod.
- Tatranská Javorina - Javorová dolina - sedlo Sediľko - Téryho chata - Zamkovského chata - Hrebienok - Starý Smokovec, 9:30 hod.

4. deň - 1.09.2009:

- Kyslý prameň - Šalviový prameň - Malá Svišťovka - Skalnaté pleso - Hrebienok - Starý Smokovec, 5:05
- lanovkou na Skalnaté Pleso - Hrebienok - Starý Smokovec, 2:10 hod

Akcia: Kľak
Lokalita: Veľká Fatra

Trasa A Prevýšenie: 1000 m
Dĺžka trasy: 20,0 km
Čas bez prestávok: 6:10 hod.

Trasa B Prevýšenie: 500 m
Dĺžka trasy: 10,0 km
Čas bez prestávok: 4:00 hod.
Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 121, Veľká Fatra

Dátum: 19.09.2009

Trasa A: Sklabinský Podzámok - Kaplná - chata Struháreň - Kľak - Chládkové (Kliačik) - sedlo Príslop - Pod Brdcom - Nolčovo.

Trasa B: Sklabiňa - Sklabinská dolina - Lučenec - Veľký vrch - Sklabiňa

Zaujímavosti: zrúcaniny hradu Sklabiňa, v tomto kúte Veľkej Fatry sme ešte neboli

Hrad Sklabiňa - Zrúcaniny hradu postaveného v prvej polovici 13. storočia na staršom hradisku. V priebehu 13. storočia sa stal strediskom hradného panstva. Od roku 1328 tu sídlila Turčianska župa. V roku 1436 hrad vyhorel. O niečo neskôr bol postupne upravený. Hrad získal v roku 1527 František Révay, ktorý sa stal veľmi skoro dedičným županom Turca. V roku 1554 hrad rozšíril o južné, druhé predhradie. Tieto stavebné úpravy súviseli aj s tureckým nebezpečenstvom, ktoré ohrozovalo predovšetkým južné kraje Slovenska. V rokoch 1610-1612 si Révayovci postavili v treťom predhradí pohodlný renesančný obchodový kaštieľ, ktorý podľa vtedajších obranných požiadaviek opevnili. Kaštieľ bol sídlom Turčianskej župy až do polovice 18. storočia, keď postavili nový župný dom v Martine. Kaštieľ bol obývaný až do roku 1944, keď ho v rámci partizánskych bojov hitlerovské vojská podpálili, odvtedy je v ruinách. V roku 1970 sa uskutočnili opravne práce pri vstupe do areálu, aj v priestore pred ním. V súčasnej dobe sa hrad opravuje znovu.

Sklabiňa - obec ležiaca 9 km východne od Martina, známa svojou účasťou v SNP. Prvá písomná zmienka, tejto už v staroslovienskom období osídlenej obce, je z roku 1242 - Zklabonya, 1266 - Terra ex arx Sclavonia (Zem Sklabinského hradu). Názov tejto pôvodne poddanskej obce je pravdepodobne odvodený od latinského slova slavonius - slovienský. Osudy obce súvisia s históriou Sklabinského hradu, ktorému obec patrila. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom, chovom koní a oviec, šafraníctvom a olejkárstvom. V 17. storočí bol v obci panský pivovar, mlyn a pila.

Sklabinský Podzámok - malá obec ležiaca v Kantorsej doline, pod hradným vrchom Sklabinského hradu, 11 km na východ od Martina. Prvýkrát sa spomína v roku 1258 - Sklabonya. Na osídlenie v minulých dobách poukazujú pozostatky z doby bronzovej a železnej. Obyvateľstvo sa zaoberalo olejkárstvom a garbiarstvom. Od polovice 19. storočia pripojená osada Stará Borová.

Nolčovo - menšia obec ležiaca asi 14 km východne od Martina. Prvýkrát sa spomína v roku 1571 (Nolchio). Pôvodne poddanská obec patrila sučianskemu panstvu. Názov pochádza z mena prvého zemepána Nolča alebo podľa maďarskej číslovky nyolcz-osem. Prvé osídlenie je z doby bronzovej. V roku 1610 tu bola zriadená kráľovsko-cisárska poštová linka, v roku 1667 poštová stanica, kde sa preprahali kone a do roku 1772 sa tu vyberalo mýto.

Veľká Fatra patrí medzi najrozsiahléjšie a najtypickejšie jadrové pohoria Slovenska, kde sa zachovalo mnohotvárne a málo narušené prírodné prostredie. Žulové jadro vystupuje na povrch len v oblasti Smrekovice a Ľubochnianskej doliny. Ostatnú časť územia budujú najmä usadené horniny druhohôr.

Reliéf Veľkej Fatry je značne členitý pri veľkom

výškovom rozpätí. Tento výškový gradient ju radí medzi vysoké hornatiny Slovenska. Vysoký hlavný hrebeň s rázsochami, v južnej časti mäkko modelovaný, predstavuje hĺbny vysokohorský reliéf. S ním ostro kontrastuje reliéf Bralnej Fatry tvorenej komplexami chočského príkrovu. Tu sú vytvorené krajinnársky výrazné krasové javy ako skalné steny, stupne, okná a kaňonovité dolinky. Do tejto časti patria najznámejšie doliny ako Gaderská, Blatnická, Belianska a Bystrická. Medzi najznámejšie jaskyne patria Mažarná, Jelenecká, Horná a Dolná Túfňa.

Vďaka členitému reliéfu a pestrému geologickému podkladu sa tu zachovali rastlinné spoločenstvá z rozličných období postglaciálneho vývoja. Medzi vzácne spoločenstvá patria zvyšky reliktných borín na vápencových bralách. Vzácný relikť našej kveteny, pochybok huňatý, má na Tlstej jedinú lokalitu na Slovensku. Pre hĺbne spoločenstvá hlavného hrebeňa je charakteristický masový výskyt veternice narcisokvetej.

Na území Veľkej Fatry prevažujú horské druhy živočíchov. Dosať v nej bolo zistených okolo 110 druhov hniezdiacich vtákov a 60 druhov cicavcov. Zo šeliem možno spomenúť medveďa, rysa a vlka. Hniezdi tu orol skalný. Problémy spôsobuje introdukovaný alpský poddruh kamzika vrchovského, ktorý ohrozuje pôvodnú tatranskú populáciu kamzika vrchovského na území NP Nízke Tatry a poškodzuje vzácnu skalnú vegetáciu Veľkej Fatry.

Najstaršou rezerváciou v chránenej krajinnnej oblasti je Národná prírodná rezervácia Harmanecká tisina (1949), zriadená hlavne na ochranu tretiohmého reliktu tisú obyčajného, ktorý dnes dosahuje na území CHKO Veľká Fatra najmasovejší výskyt v rámci strednej Európy. V súčasnosti je poškodený najmä jeleňou zverou a holorubným spôsobom obnovy lesných porastov, čo zapríčiňuje jeho čiastočný ústup.

Akcia: Štiavnické vrchy

Lokalita: Štiavnické vrchy

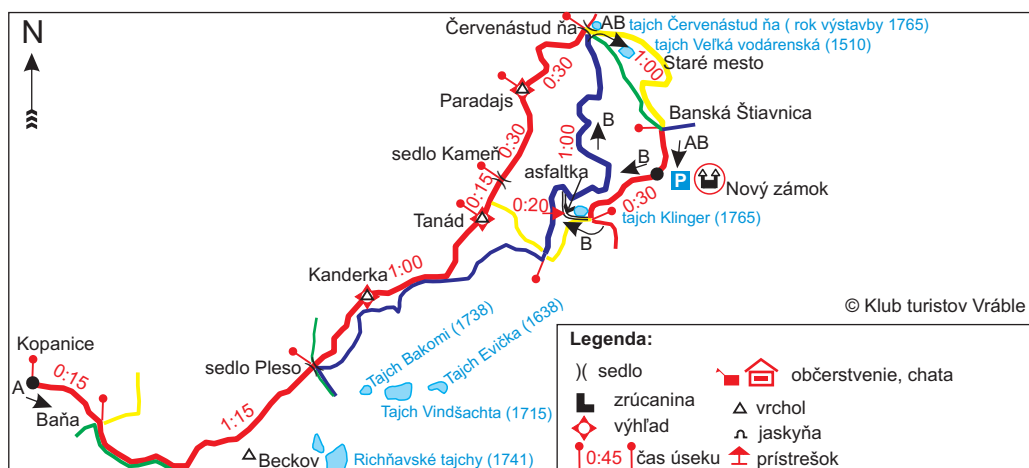
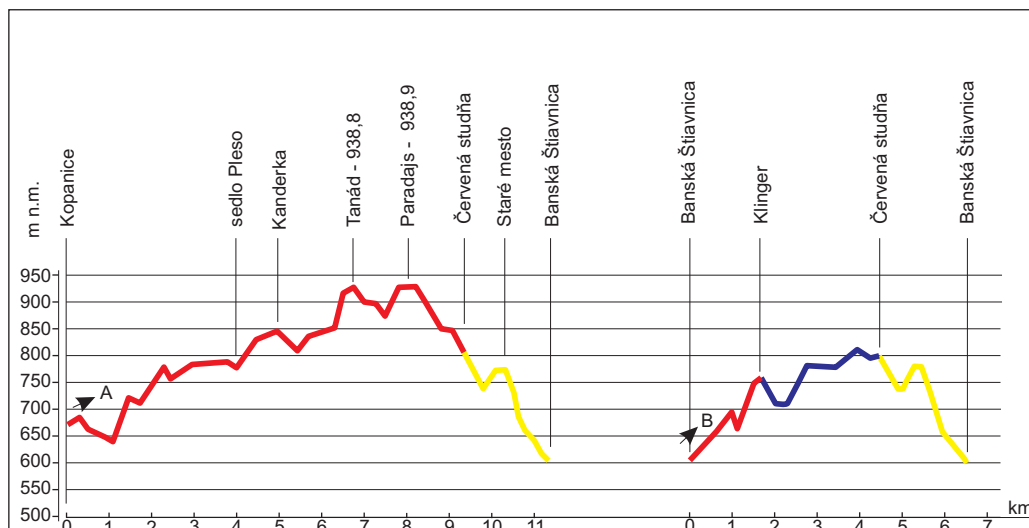
Parametre trasy:

A Prevýšenie: 500 m
Dĺžka trasy: 11,5 km
Čas bez prestávok: 4:45 hod.

B Prevýšenie: 350 m
Dĺžka trasy: 6,5 km
Čas bez prestávok: 2:50 hod.

Zdroj: Turistická mapa VKÚ
č. 138, Štiavnické vrchy

Dátum: 17.10.2009

Trasa A: Kopanice - sedlo Pleso - Kanderka - Tanád - Paradajsk - Červená studňa - Staré mesto - Banská Štiavnica

Trasa B: Banská Štiavnica - Klinger - Červená studňa - Staré mesto - Banská Štiavnica

Štiavnické vrchy sú geomorfologickým celkom na Slovensku ako súčasť subprovincie Vnútrnne Západné Karpaty a oblasti Slovenské stredohorie. Na severe susedia s Kremnickými vrchmi, na východe s Pliešovskou kotlinou a Krupinskou planinou, na juhu s Podunajskou pahorkatinou a na západe s Pohronským Inovcom, Vtáčnikom a Žiarskou kotlinou.

Pohorie sa člení na časti Skalka na východe, Sitnianska vrchovina v centrálnej časti, Sitnianske predhorie na juhu, Kozmálovské vršky na juhozápade, Hodrušská hornatina na západe. Medzi nimi sa nachádzajú erózne zníženie: Vyhnianska brázda, Štiavnická brázda, Prečnovská kotlina. Najvyšším vrchom je Sitno (1 009,2 m n. m.). Štiavnické vrchy sú sopečným pohorím, zaraďovaným k neovulkanitom. Je budované andezitmi, ryolitmi, brekciami a tufmi. Územie je mimoriadne bohaté na výskyt minerálov (približne 140 druhov a odrôd minerálov) a drahokorných rúd, v minulosti intenzívne ťažených.

Ťažba kovov - V meste Banská Štiavnica a jej okolí sa zachovali viaceré pamiatky na dobu ťažby drahých kovov. Od prvej známky povrchovej ťažby za čias Keltov až po neďalekú minulosť ťažby polymetalických rúd s obsahom olova, zinku, medi, striebra a zlata.

Kelti boli prvými dobyvateľmi podzemného bohatstva regiónu a prichádzali sem proti prúdu vodných tokov. Prvé písomné zmienky o kraji s názvom Terra banensiu (Zem baníkov) sa objavujú

v trinástom storočí. Keď sa tu už ťažilo striebro i zlato. S vývojom systému ťažby a prichádzajúcimi problémami s podzemnou vodou, menila sa i krajina, kde vznikalo stále viac a viac vodných nádrží - tajchov, ktoré patria medzi technické banské pamiatky regiónu.

V oblasti Banskej Štiavnice je možné teda pozorovať všetky typy ťažby od úplne primitívnej až po moderné postupy pri ťažbe v súčasnosti. V mnohých štôlniach bola ťažba zastavená, ale stále prebieha výskum a mapovanie ich stavu. Niektoré z nich sú sprístupnené verejnosti a v oblasti dediny Hodruša-Hámre stále ešte prebieha ťažba.

Tajchy - V priebehu 17. a 18. storočia keď bolo potrebné dobývať hlbšie položené ložiská a nepostačovala ľudská a zvieracia sila na pohon čerpacích a ťažobných zariadení sa ako jediná možná alternatíva energetického pohonu ukázala voda. V prírodných podmienkach okolia Banskej Štiavnice nebol postačujúci zdroj vodnej energie a tak tu vytvorili sústavu umelých vodných nádrží, tajchov, v ktorých sa akumulovala voda z atmosférických zrážok a následne sa jej energetický potenciál využíval na pohon banských a úpravárenských zariadení.

Prvé snahy o výstavbu umelých vodných nádrží boli už na začiatku 16. stor. avšak až v 1. polovici 18. stor. došlo k ich rozsiahlej výstavbe a k vytvoreniu dômyselného banského vodohospodárskeho systému, ktorý nielenže zachránil banskoštiavnické baníctvo, ale súčasne znamenal, že na jeho energetickej základni sa vyvinula banská čerpacia technika, ktorá bola vzorom aj pre iné banské revíry na svete.

Výstavba tajchov nebola jednoduchá a lacná záležitosť. Tajch Vindšachta sa stavalo 2000 ľudí tri roky. Získaná vodná energia nahradila 220 párov koní poháňajúcich čerpadlá a iné stroje.

Jozef Karol Hell - Jeho otcom bol Matej Kornel Hell, hlavný banský strojmajster v banskoštiavnickom rudnom revíre, ktorý bol taktiež významným banským a vodohospodárskym vynálezcom a konštruktérom. Po smrti M. K. Hella sa J. K. Hell stal jeho nástupcom vo funkcii hlavného banského strojmajstra. Celý život sa venoval zlepšovaniu existujúcich banských a vodočerpacích strojov, ale aj konštrukcii nových, ktoré ako svetové vynálezy sa postupne šírili do celého sveta a našli tu svoje uplatnenie ešte aj v 20. storočí.

Už v r. 1736 navrhol nový typ banského vodočerpacieho stroja ako náhradu za dovtedy používané štangenkunsty - vodočerpacie mechanizmy s kývavým pákovým prevodom. V r. 1738 skonštruoval 2 takéto stroje v šachte Siglizberg na Vindšachte (dnes Štiavnické Bane), ktoré dostali pomenovanie vahadlové vodočerpacie stroje. Boli to prvé svetové vynálezy a konštrukcie J. K. Hella.

V r. 1745 podal návrh na postavenie vodnostlpcového vodočerpacieho stroja. Prvý takýto stroj, taktiež ako svetový vynález, skonštruoval v r. 1749 v šachte Leopold na Vindšachte. Neskôr postavil ďalších 8 takýchto banských vodočerpacích strojov. Úspešne sa používali v 18. a 19. storočí v celej Európe a vylepšené konštrukcie v banskoštiavnickom rudnom revíre ešte aj v 20. storočí. Jeden z takýchto strojov bol v prevádzke v šachte Lill v Hodruši až do r. 1960 v hĺbke 265 metrov pod zemou. V r. 1753 skonštruoval J. K. Hell tlakový vzduchový vodočerpací stroj, ktorý bol taktiež svetovým vynálezom. Tento princíp sa používal ešte aj v 2. polovici 19. storočia na americkom kontinente pri odvodňovaní zatopených baní a začiatkom 20. storočia sa postupne rozšíril nielen na americkom kontinente, ale aj inde vo svete pri čerpaní ropy.

Zdroj: internett